

Patrimoni, objecte directe per a molts predicats

És de consens que el patrimoni arquitectònic és la força d'identitat dels pobles, allò que els defineix amb la seva història. Pobles i ciutats han descobert que els seus valors culturals, ben gestionats, poden esdevenir actius econòmics capaços d'atraure inversió. Però la seva gestió, com a petits i grans contenidors d'aquesta memòria que els identifica i singularitza, és feixuga, complicada i poc realista. Les lleis, sempre tan cançoneres en adaptar-se a les realitats que han de regular, segueixen perpetuant un codi que, quan no complica les coses als propietaris de béns catalogats, peca d'omissió en el que podria ser una bona política motivadora de la seva recuperació. I mentrestant els anys passen, els governs se succeeixen, les crisis paralitzen temporalment l'activitat depredadora o porten de bracet la desídia i l'abandó. Cada dia que passa el turisme cultural creix, però la història recent ens ha ensenyat que això no és sinònim de res, al contrari. Nous perills, com la banalització, la massificació –i, sobretot, la simplificació superficial del discurs– ens amenacen, i alguns dels edificis catalogats sovint romanen estantissos com bombes de relotgeria, a punt no només d'esfondrar-se de pura ruïna sinó també de sacsejar la hisenda pública amb indemnitzacions per greuges comparatius en benefici dels seus propietaris. Va ser el cas del Xalet Tarrús el 2007, i amenaçava acabar igual el Garatge Forné, recentment retirat de la llista d'edificis catalogats de l'Ajuntament de Girona.

Aquest panorama tan pessimista és el mateix de fa trenta i quaranta anys, si exceptuem el pervers epíleg de les indemnitzacions als propietaris que apuntàvem fa un moment. L'any 1986 aquesta mateixa revista ja recollia un ben documentat article de l'arquitecte Ramon M. Castells, aleshores responsable de l'Arxiu del COAC a Girona, a propòsit de l'exposició *Enderrocs*, tan antiga que ni tan sols Google ens permet recuperar. Trenta anys enrere, veus professionals alertaven de la desaparició dels escenaris de la nostra memòria, amb acarnissament especial per les cases dels *indians* a la costa, edificis noucentistes i modernistes arreu i tota aquella arquitectura moderna, no catalogada i clau per explicar la història urbana posterior. Citarem la Casa

MARC VICENS

Ribera a Palamós; la torre del marquès de Monistrol a Olot; Villa Loreto a Lloret; els casinos dels Senyors i el Guixolenc i Can Llagostera a Sant Feliu de Guíxols; les biblioteques populars de Figueres i Olot; la Cambra Agrària de Figueres, i les cases Omedes, Urbanització Teixidor, Athenea i l'Escola d'Arts i Oficis a Girona... Castells relatava els moviments ciutadans i la participació d'entitats com els col·legis d'arquitectes i d'aparelladors en el salvament d'altres obres igualment importants, i es felicitava de l'existència de centres com l'Arxiu del COAC, creats per documentar aquesta arquitectura amenaçada i donar pare i mare a les obres de generacions d'arquitectes de primera línia que estaven indocumentades a favor de la piqueta. Trenta anys més tard, les administracions han fet els deures amb desigual dedicació, l'Arxiu del Col·legi d'Arquitectes sobreviu en estat vegetatiu sense avançar en els seus catàlegs, i els ajuntaments malden entre la voluntat de catalogar allò que ha de perpetuar la memòria urbana i ciutadana i la necessitat de conjugar interessos públics i privats a cada moment.